

Dokument nr. 8:39

(2004-2005)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Kenneth Svendsen og Jan Arild Ellingsen

Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Kenneth Svendsen og Jan Arild Ellingsen om straks å redusere bøtesatsene på trafikkforseelser, og om å innføre nye rutiner for fastsettelse, herunder en tilnærming av bøtesatsene til land det er naturlig å sammenligne seg med

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forskrift om endring av forskrift 29. juni 1990 nr. 492 om forenklet forelegg i vegtrafikksaker ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 7. januar 2005 uten reell forutgående konsultering med verken storting eller budsjettpartner. Endringen innebærer en kraftig økning i bøtesatsene på om lag 30 pst. fra foregående år, til tross for en prisvekst på ca. 1,2 pst. i samme periode. Bøtesatsene ble sist endret med virkning fra 1. januar 2004. Endringen i forskriften ble vedtatt av Regjeringen.

Statens inntektspost for bøter ligger under Finansdepartementet i St.prp. nr. 1 (2004-2005) under kap. 4634 Statens innkrevingsentral post 81. Under postens spesifikasjonstekst heter det:

"Posten omfatter inntekter fra bøter (forenklede forelegg, vanlige forelegg og bøter som er ilagt ved dom), inndragninger og saksomkostninger. Økningen fra 2004 skyldes særlig økt bøtenivå for trafikkforseelser og en forutsatt større bruk av automatisk trafikkontroll."

Spesifiseringsteksten antyder overhodet ikke den dramatiske økningen i bøtesatsene som har blitt vedtatt i etterkant, og dersom dette var Regjeringens intensjon med en så vesentlig økning, burde man rede-

gjort for dette slik at Stortinget kunne komme med sin vurdering.

Sett i lys av den bevilgningsøkning som er foretatt på justissektoren virker den betydelige økningen i bøtesatsene klart urimelig. Gjennom budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet høsten 2004 ble det bevilget ytterligere 295 mill. kroner til justissektoren, blant annet for å få et mer synlig politi. Man skulle således forvente at statens inntektsøkning i tilknytning til bøter burde komme gjennom en volumøkning i utskrevne bøter, snarere enn gjennom økte bøtesatser.

De nye satsene er utformet i samarbeid mellom Samferdselsdepartementet, Justis- og politidepartementet og Politidirektoratet. Etter at vedtaket ble truffet har det fremkommet sterke reaksjoner fra politi- og lensmannsetaten og deres organisasjoner, bil- og bransjeorganisasjoner, turist- og hotellnæringen.

Det er en allmenn oppfatning at de nye bøtesatserne er et misbruk av bøteinstituttet. Regjeringen bør forstå - og ta konsekvensen av - at det sender gale signaler til befolkningen å bruke bøtesatsene til å sikre, samt øke statens inntekter. Det å bruke forenklede forelegg i trafikkforseelser for å øke statens fiskalinntekter er en bøteform som ikke er historisk forankret i det norske samfunnet.

Det er viktig at bøtesatsene for trafikkforseelser står i forhold til bøtesatsene på andre forseelser som resulterer i bot. Det gjelder blant annet for ordensforstyrrelser, narkotikaforbrytelser og vold. Det har uten tvil utviklet seg et alvorlig misforhold mellom disse satsene.

Slik dette misforholdet har utviklet seg, særlig etter den siste økningen av bøtesatsene, er det ikke unaturlig at folk flest reagerer. Misforholdet er uten tvil med på å undergrave forståelsen for og aksepten av lovverket.

Med dagens kunstig høye bøtesatser er det en stadig større del av befolkningen som oppfatter boten som en blanding av straff og innkreving av ytterligere avgift fra bilistene.

Slik lovverket er utformet, er det utelukkende Regjeringen som håndterer bøtesatsene. Forslagsstillerne mener det er uheldig at Regjeringen har økt bøtesatsene så kraftig uten at Stortinget verken er orientert eller konsultert.

Forslagsstillerne ønsker å endre dette gjennom å foreslå:

- At Regjeringen umiddelbart bes om å endre bøtesatsene til 2004-nivå, kun justert for normal prisstigning.
- At Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett vurderer de norske bøtesatsene for trafikkforseelser opp mot nivået i andre sammenlignbare europeiske land, inkludert en vurdering av bøtesatsene for trafikkforseelser sammenlignet med andre straffbare forhold.
- At Stortinget på egnet måte orienteres i forkant av at Regjeringen gjør store endringer i bøtesatsene.

Dagens situasjon og reaksjoner

Som nevnt har Regjeringens vedtak i statsråd avstedkommet sterke reaksjoner. Flere medier har meldt om skarpe reaksjoner fra et bredt spekter av interesseorganisasjoner og polititjenestemenn:

"Dette er galskap, sier tillitsvalgt Jørn Flatha i Politiets Fellesforbund." "De reagerer spesielt på at satsene er for høye i forhold til andre forseelser som resulterer i bot." "Det gjelder blant annet for ordensforstyrrelser, narkotikaforbrytelser og slåssing på

grensen til legemsbeskadigelse." "Han har fått mange tilbakemeldinger på de høye bøtesatsene fra tjenestemenn i politidistriktet, og ifølge Flatha er de så å si utelukkende negative." (Hamar Dagblad 19. januar 2005)

Verdens Gang siterer 14. januar 2005 Transportøkonomisk Institutt på at økte bøtesatser ikke gjør bilistene mer lovlydige dersom sannsynligheten for å bli tatt er liten.

I fagbladet Samferdsel, november 2004, skriver også dr. polit. Rune Elvik følgende:

"Skal man bedre trafikantenes overholdelse av trafikkreglene, er en ytterligere økning av gebyrer og forenklete forelegg neppe veien å gå, med mindre man samtidig øker politiets kontrollinnsats."

Det er svært bekymringsfullt at bøtesatsene til alt overmål fra Regjeringens eller departementenes side sannsynligvis ikke var befestet i ønsket om bedre trafiksikkerhet. Dette understøttes av Aftenpostens reportasje 25. januar 2005, hvor følgende kan siteres:

"Sentrale kilder i regjeringsapparatet opplyser til Aftenposten at det ikke var Samferdselsdepartementet som sto bak forslaget som fører til kraftige økninger fra neste tirsdag. Det lå med andre ord ikke spesielle hensyn til trafiksikkerheten bak forslaget, som Finansdepartementet er drivkraften bak."

De norske bøtesatsene sett i nordisk og europeisk perspektiv

Følgende tabell viser klart at de norske bøtesatser ligger på et svært høyt nivå sammenlignet med andre europeiske land. Det er også stor avstand mellom bøtesatsene i Norge og direkte sammenlignbare land som Sverige og Danmark.

Et utvalg av europeiske bøtesatser

	20 km/t over fartsgrensen	Kjøring på rødt lys	Ulovlig forbikjøring
Belgia	fra 980 kr	fra 1435 kr	fra 1435 kr
Bosnia-Herz.	fra 120 kr	fra 1230 kr	fra 1230 kr
Bulgaria	160 kr	245 kr	330 kr
Danmark	570-1700 kr	fra 1150 kr	1150 kr
Estland	fra 40 kr	inntil 285 kr	inntil 290 kr
Finland	fra 820 kr	fra 8 dagslønner	fra 5 dagslønner
Frankrike	fra 740 kr	fra 740 kr	fra 740 kr
Hellas	280 kr	fra 1270 kr	inntil 2910 kr
Storbritannia	fra 780 kr	fra 780 kr	fra 780 kr
Irland	fra 655 kr	fra 655 kr	fra 655 kr
Island	fra 820 kr	1025 kr	fra 1025 kr
Italia	fra 1150 kr	fra 1150 kr	fra 575 kr
Kroatia	120-575 kr	575 kr	245-575 kr
Kypros	285 kr	700 kr	fra 205 kr

	20 km/t over fartsgrensen	Kjøring på rødt lys	Ulovlig forbikjøring
Latvia	fra 80 kr	fra 165 kr	fra 165 kr
Litauen	fra 80 kr	fra 125 kr	fra 125 kr
Luxemburg	410-1190 kr	1190 kr	1190 kr
Malta	fra 575 kr	fra 575 kr	fra 575 kr
Makedonia	285 kr (2003-tall)**	fra 535 kr**	fra 535 kr**
Nederland	fra 570 kr	fra 780 kr	780 kr
Norge	fra 3600 kr *	5299 kr*	5200 kr*
Østerrike	160-450 kr	575-1190 kr	575-1190 kr
Polen	fra 165 kr	410 kr	fra 165 kr
Portugal	fra 490 kr	fra 985 kr	fra 985 kr
Romania	120 kr**	165-245**	fra 490 kr**
Sverige	fra 900 kr	1065 kr	945 kr
Sveits	fra 1100 kr	1475 kr	fra 1230 kr
Serbia-Mont.	fra 80 kr	fra 245 kr	fra 245 kr
Slovakia	fra 205 kr	inntil 410 kr	410 kr
Slovenia	165-490 kr	fra 1395 kr	330 kr
Spania	740-2460 kr	740-2460 kr	740-2460 kr
Tsjekkia	125-490 kr	490 kr	fra 125 kr
Tyskland	inntil 285 kr	410-1640 kr	245-1025 kr
Tyrkia	285 kr**	285 kr **	285 kr**
Ungarn	inntil 985 kr	inntil 655 kr	inntil 655 kr

*2005-tall

**2003-tall

Kilde: Allgemeine Deutsche Automobil-Club (ADAC)

De norske bøtesatser fra 1990 til 2005 og konsumprisindeksen

På lik linje med andre varer og tjenester bør også bøter og forenklede forelegg følge prisstigningen generelt. Dette forutsetter at nivået er tilpasset, og i utgangspunktet står i forhold til andre forseelser som kvalifiserer til bøter.

Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) har konsumprisindeksen for perioden 1990 til 2004/2005 økt med 36 pst. Dette tilsvarer at en bot i 1990 på kr 1 000 ville vært på kr 1 360 i 2004/2005.

I tabellen under vises bøtesatsene i kroner for årene 1990 til 2005, samt den prosentvise veksten i bøtesatsene fra 1990 til 2004/2005.

Forseelse	Bøtesatser i kr				Økning i prosent	
	1990	1999	2004	2005	2004-2005	1990-2005
<i>60 km/t eller lavere</i>						
- 5 km/t over	400	500	500	600	20 pst.	50 pst.
- 10 km/t over	700	1 000	1 200	1 600	33 pst.	128 pst.
- 15 km/t over	1 000	1 500	2 200	2 900	32 pst.	190 pst.
- 20 km/t over	1 500	2 000	3 200	4 200	31 pst.	180 pst.
- 25 km/t over	2 000	3 000	5 000	6 500	30 pst.	225 pst.
<i>70 km/t</i>						
- 5 km/t over	300	500	500	600	20 pst.	100 pst.
- 10 km/t over	500	1 000	1 200	1 600	33 pst.	220 pst.
- 15 km/t over	800	1 500	2 000	2 600	30 pst.	225 pst.
- 20 km/t over	1 100	2 000	2 800	3 600	29 pst.	227 pst.
- 25 km/t over	1 500	2 500	3 800	4 900	29 pst.	226 pst.

Forseelse	Bøtesatser i kr			Økning i prosent		
	1990	1999	2004	2005	2004-2005	1990-2005
- 30 km/t over	2 000	3 000	5 000	6 500	30 pst.	225 pst.
- 35 km/t over	3 000	4 000	6 000	7 800	30 pst.	160 pst.
Rødt lys.....	2 000	3 000	4 000	5 200	30 pst.	160 pst.
I kollektivfelt/mot enveiskjøring.....	1 500	2 500	3 200	4 200	31 pst.	180 pst.
På fortau/gang og sykkelvei.....	1 000	1 500	2 500	3 200	28 pst.	220 pst.
Ulovlig forbikjøring og brudd på vikeplikt.....	2 000	3 000	4 000	5 200	30 pst.	160 pst.
Trimmet motor-sykkel/moped.....	1 000	1 500	3 200	4 200	31 pst.	320 pst.

Det er nærliggende å stille spørsmål om hvilke kriterier og hvilken argumentasjon Regjeringen og Finansdepartementet har brukt i forbindelse med den ualminnelige kraftige oppjusteringen av bøtesatsene i løpet av de siste årene. En økning som ligger hele 5 til 10 ganger høyere enn den generelle prisveksten oppfattes som åger, og et initiativ til korreksjon bør derfor iverksettes.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen sette bøtesatsene for trafikkforseelser til 2004-nivå, kun justert for normal prisstigning.

II

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett legge frem en vurdering av de norske bøtesatsene på trafikkforseelser sett i sammenheng med nivået på tilsvarende bøter i sammenlignbare land, samt en vurdering av bøtesatsene for trafikkforseelser sammenlignet med andre straffbare forhold.

III

Stortinget ber Regjeringen informere Stortinget på egnet måte i forkant av vesentlige endringer i bøtesatsene for trafikkforseelser.

Oslo, 1. februar 2005